

Vẫn có một miền quê để chọn

Tôi là người sinh ra và lớn lên ở thành phố. Ký ức của tôi về một làng quê thuở ấu thơ là những ngày đi sơ tán trong thời kỳ đế quốc Mỹ leo thang đánh phá miền Bắc. Miền quê ấy giờ cũng nhạt nhòa và xa vời như rất nhiều miền quê mà sau này tôi đã từng đi qua mà chưa có dịp quay trở lại. Chỉ ở những nơi nào tôi thực sự tìm được những người bạn tri kỷ, và những nơi mà vì một lý do nào đó, cứ trở đi trở lại mãi thành quen thuộc, tôi mới thấy sự gắn bó. Và từ một góc khuất thật mờ hồ của lòng mình, tôi thầm coi đó như một miền quê mà mỗi khi có điều gì cần chia sẻ, tôi lại có thể tìm về... Khi nói điều này với ông Đỗ Đình Chung, nguyên Bí thư Đảng ủy xã Thổ Tang (nay đã chuyển sang một cương vị khác trên Huyện ủy Vĩnh Tường), ông Chung bảo: Vậy thì em có thể coi Thổ Tang là một nơi như vậy...

Cũng chẳng cần phải đợi đến khi ông Chung nói ra điều này, tôi mới thấy nơi đây trở nên thân thuộc. Mà chính xác ra thì về Thổ Tang lần này, tôi mới chợt nảy ra những suy nghĩ ấy. Hơn 10 năm trước, lần đầu tiên nghe tên gọi xã Thổ Tang, thấy có gì như là quê quê, như là lạ lẫm. Về sau được biết người Thổ Tang vốn có nghề buôn bán "gia truyền" với đủ mọi loại hàng hoá trên đời, từ cây rau, quả bí đến con trâu, con bò, tôi cũng thấy ngại ngại mỗi khi có việc phải tiếp xúc. Rồi đến khi được nghe chuyện vừa ngay sau ngày Giải phóng miền Nam 30 - 4 - 1975, đã thấy người Thổ Tang đem cò và ảnh Bác theo xe bộ đội vào bán cho bà con vùng mới giải phóng để treo mừng ngày chiến thắng, tôi cũng chỉ nghĩ: Thì ra mấy anh chàng này không những giỏi buôn bán, mà còn rất láu lỉnh nữa... Ngày ấy, việc đi buôn đi bán chưa dễ được chấp nhận như bây giờ, nên những việc làm của người Thổ Tang vẫn có gì đó như là xa lạ với những cách suy nghĩ thông thường, mà tôi cũng không nằm ngoài những thông thường đó. Chỉ cho đến cách đây 5 năm, sau một chuyến công tác dài ngày ở đây, có dịp tiếp xúc kỹ hơn với những người dân và lãnh đạo của xã Thổ Tang, tôi mới nhận ra một điều, rằng mỗi con người đều sẽ tốt đẹp khi biết làm việc một cách hết mình, ở đúng vị trí của mình, mà chỉ ngay ở xã Thổ Tang này thôi có thể nhìn thấy rõ điều đó từ cả hai phía...

*

* *

Nằm ven Quốc lộ 2, cách thành phố Việt Trì 11 km về phía Nam, xã Thổ Tang thuộc địa phận huyện Vĩnh Tường, huyện trọng điểm về

lúa của tỉnh Vĩnh Phúc. Tuy nhiên ngay từ xưa, đây đã không phải là nơi có nhiều lợi thế về đất đai như tên gọi của nó. Thổ Tang với hơn 500 ha diện tích đất tự nhiên, trong đó có trên 350 ha diện tích canh tác. Nếu đem chia cho gần 14.000 nhân khẩu như hiện nay, bình quân chỉ được hơn 10 thước/người. Một tỷ lệ thấp nếu như không muốn nói là quá thấp đối với sản xuất nông nghiệp. Ruộng ít, người đông, muốn phát triển, muốn làm giàu thì không còn cách nào khác là phải tự tìm ra một con đường để vận động, để vươn lên. Và sự vươn lên đó của Thổ Tang thực sự là cả một quá trình “vượt cạn” trong suốt chừng ấy năm qua...

Cho đến hôm nay thì Thổ Tang đã có tổng thu nhập xã hội vào khoảng trên dưới 200 tỷ đồng mỗi năm (năm 2004 là trên 250 tỷ); trong đó riêng phần thu từ nông nghiệp chiếm khoảng 20%. Để có được con số đó, chính quyền xã Thổ Tang đã mạnh dạn và vận dụng sáng tạo việc khoán ruộng đến tận người lao động ngay từ những ngày đầu tiên. Từ việc mạnh dạn áp dụng chủ trương phân chia lại định mức sản lượng trên quỹ đất thực tế đã giao cho mỗi hộ theo một tỷ lệ thích hợp, tình trạng trả ruộng lại cho HTX vì không nộp đủ sản lượng đang làm đau đầu các cán bộ địa phương thời bấy giờ (1980) đã thực sự chấm dứt. Một số người dân đã tìm biện pháp mở rộng diện tích canh tác bằng cách thuê lại ruộng của những hộ neo người, buộc phải chuyển sang phương thức làm ăn khác, để phá vỡ cái “khung” 10 thước vuông một đầu người, thuận tiện hơn cho việc đầu tư và quy hoạch sản xuất; từ đó mà sản phẩm của nông nghiệp ngày càng được cải thiện cả về số lượng, chất lượng và chủng loại. Có thể nói việc sản xuất nông nghiệp ở đây đã sớm được chuyên nghiệp hoá ngay từ những thời gian đó.

Không chịu trông chờ vào cây lúa, cây hoa màu hay con lợn, con cá, những sản phẩm muôn đời của một mảnh đất thuần nông, các ngành nghề kinh doanh, dịch vụ thương mại cứ theo thời gian và sự cởi mở của chính sách mà phát triển, trở thành một thế mạnh của một Thổ Tang như ngày nay, đóng góp 80% vào tổng thu nhập xã hội mỗi năm (chừng 150 tỷ đồng). Theo đánh giá của một số đồng chí lãnh đạo Đảng uỷ xã, thì chính sự cởi mở ấy thực sự đã “cởi trói” cho người dân Thổ Tang, để họ được phát huy hết cái khả năng vốn có của mình, như trong câu ca xưa: “Không buôn không phải là người Thổ Tang...” ; Lãnh đạo ở đây ai ai cũng đều thấm thía điều đó. Bắt đầu là làm cho mình, sau đến phục vụ nhu cầu của xã hội; Một điều đặc biệt của người Thổ Tang là làm bất kỳ công việc nào, miễn sao đó là công việc lương thiện và có thu nhập. Có lẽ chính vì vậy mà suốt những năm

qua, Thổ Tang đã bước những bước vững chắc bằng chính đôi chân khoẻ khoắn của mình để đạt đến một vóc dáng cường tráng thực thụ như bây giờ. Dạo một vòng quanh xã, điều dễ dàng nhận thấy là ở đây không hề có hiện tượng giàu “xổi”, con đẻ của việc làm kinh tế theo lối chụp giựt; cũng không hề có những cảnh chường tai gai mắt theo kiểu “trưởng giả học làm sang”, sản phẩm của những kẻ đắc thế, ăn may. Từ những gia đình làm nông nghiệp: chăn nuôi, trồng cây; hay những hộ sản xuất hàng tiêu dùng, gạch, đồ mộc, chế biến lương thực; đến kinh doanh hàng nông thổ sản, hàng xuất khẩu, vận tải... Tất cả đều một không khí làm việc khẩn trương, quyết đoán, công nghiệp và chặt chẽ...

Biết tính toán và không ngại vất vả, trong bất kỳ lĩnh vực sản xuất, kinh doanh nào, và ở rất nhiều nơi trong khắp cả nước bây giờ đều thấy có mặt người Thổ Tang. Gần 200 chiếc xe vận tải lớn nhỏ các loại của Thổ Tang vẫn ngày ngày xuôi ngược trên đường, từ Phong Thổ (Lai Châu), Bát Xát (Lào Cai) đến TP Hồ Chí Minh, đồng bằng sông Cửu Long... để thu gom và phân phối các loại sản phẩm, hàng hoá. Bản thân người viết bài này đã được chứng kiến cảnh hàng chục đũa trẻ Thổ Tang được huy động từ quê vào tận chân đèo Hải Vân để...cắt cỏ nuôi trâu. Ấy là thời gian cả trăm con trâu trên xe đang mắc kẹt giữa đường trong đợt lũ lụt ở miền Trung cuối năm 1999. Đường thông, xe chạy, các em lại trở về quê tiếp tục đi học. Cái hình ảnh vừa bi vừa hài ấy thực sự gây nhiều suy nghĩ... Cũng có nhiều người dân Thổ Tang đã “cắm chốt” và xây dựng cơ ngơi ở những nơi khác để làm một đầu mối kinh doanh với số vốn lưu động lên tới hàng tỷ đồng; còn tại địa phương, có ngày hàng trăm tấn rau quả tươi được bán ngay tại chỗ; đủ thấy sự sôi động của một thị trường đang phát triển ở nơi này...

*

* *

Không phải đơn giản mà chỉ một thời gian chưa dài lắm, từ ngày hai huyện Vĩnh Tường- Yên Lạc sáp nhập thành một huyện (năm 1997, và một thời gian sau lại tách trở lại) và di dời huyện lỵ về một địa điểm khác, đưa Thổ Tang trở lại thành một xã với một HTX nông nghiệp quy mô toàn xã đến nay, Thổ Tang đã đạt được những thành tích như bây giờ. Trong một kỳ họp Quốc Hội mới đây, một đồng chí lãnh đạo Bộ NN&PTNT sau khi đánh giá về mô hình phát triển kinh tế ở Thổ Tang đã kết luận: “Mong sao nước ta có nhiều làng như Thổ Tang...”. Người ta ước tính mỗi năm bình quân một người dân Thổ Tang, cả già lẫn trẻ, đã làm ra hơn 5 triệu đồng cho xã hội, và thường

xuyên là một trong những xã dẫn đầu toàn tỉnh Vĩnh Phúc về phát triển kinh tế, văn hoá, xã hội. Một khi người dân đã trở nên khấm khá, tự nhiên họ sẽ ý thức được sự cần thiết phải đầu tư vào việc cải tạo môi trường, hạ tầng cơ sở của địa phương cũng như điều kiện ăn ở, học tập và các loại hình thức sinh hoạt văn hoá cho con em mình. Để làm được tất cả những điều ấy, phải nói rằng mô hình quản lý ở Thổ Tang là một mô hình khá hoàn thiện và khoa học. Cái quan điểm khuyến khích và tạo mọi điều kiện cho dân làm giàu đã được lãnh đạo chính quyền ở đây quán triệt và thực hiện có kết quả, tạo ra một nền kinh tế hộ gia đình phát triển, bền vững và ổn định. Người dân thì được khuyến khích và hoàn toàn chủ động trong điều hành công việc sản xuất, kinh doanh của mình, còn chính quyền xã nắm vai trò quản lý về mặt xã hội, nghiêm khắc và chặt chẽ. “Bất cứ việc gì, bất cứ lúc nào dân cần, miễn là không trái với pháp luật, xã đều hết sức tạo điều kiện và không hề thu bất kỳ một khoản lệ phí nào”, ông Đỗ Xuân Tiến, Chủ tịch UBND xã nói một cách giản dị về công việc quản lý của chính quyền ở đây như vậy. Cũng theo ông Tiến, đây chính là lý do để người dân thực sự yên tâm làm giàu. Hiểu theo một cách khác thì chính quyền địa phương đã tạo ra được một “cơ chế thoáng” và một môi trường kinh doanh thuận lợi cho người lao động. Nói thì đơn giản vậy, nhưng thực tế thì từ một chủ trương như thế dễ đi vào được đời sống và duy trì nó thực sự ổn định để phát huy được hiệu quả như ngày hôm nay, quả thực là rất cần có một sự chuyển động đồng bộ trong hoạt động của cả một bộ máy chính quyền đoàn kết và nhất trí. Có thể thấy rất rõ là ở Thổ Tang, công tác cán bộ là một trong những công tác luôn được quan tâm hàng đầu. Chính vì vậy mà hiệu quả của nó đối với đời sống xã hội đã thực sự được phát huy từ nhiều năm qua. Hiếm thấy ở một trung tâm buôn bán, giao thông nào, dù chỉ là quy mô khu vực, lại có được sự ổn định và an toàn như ở đây. Từ 2- 3 giờ sáng, ở các gia đình buôn bán, các bãi đậu xe, đã thấy tấp nập như trong một ngày giáp Tết. Hàng đi, hàng đến, xe tới, xe lui... Nhưng tuyệt nhiên không có một tiếng cãi vã, không có cảnh xô xát, trộm cắp, lọc lừa. Những con người ấy tuy lặn lội buôn bán khắp nơi, tiếp xúc thường xuyên với bạc tiền, nhưng không hề đánh mất đi sự lương thiện. Họ không ngần ngại đem công sức, lấy khả năng của chính mình để kiếm tiền, để làm giàu. Sự sắc sảo, nhạy bén và năng động như một lưỡi dao tung hoành khắp mọi ngõ ngách của thương trường, nhưng về đến nhà, những lưỡi dao sắc bén đó như lại được tra vào vỏ, hiền lành và ngăn nắp. Điều đặc biệt đó ở Thổ Tang không phải nơi nào cũng có thể học tập được. Cái đáng yêu và đáng phục cũng phần nào là ở chỗ

đó. Chính từ những đặc điểm về tư duy và cốt cách đó mà người Thổ Tang đã biết sử dụng đồng tiền của mình vào những mục đích phù hợp, không hoang phí, và đó cũng chính là một trong những yếu tố làm nên diện mạo Thổ Tang hôm nay trong lĩnh vực văn hoá, điều ấy chỉ một lời “than thở” vui của ông Bí thư Đảng uỷ xã Vũ Văn Sinh cũng đủ nói lên tất cả, rằng đã có năm xã suất “phá sản” vì các cháu đổ vào đại học nhiều quá, không đủ tiền thưởng như đã hứa... Những lớp thanh niên đó trong tương lai không xa sẽ là những người làm nên một mô hình làm ăn mới cho Thổ Tang, một lớp doanh nhân mới đang dần hình thành ở nơi đây, thay thế cho cách làm ăn buôn bán đã sắp trở nên lạc hậu, như một sự kế thừa có chọn lọc một nền tảng văn hoá rất đặc trưng...

*

* *

Làm giàu, và làm giàu một cách chính đáng. Đó là điều ai cũng mong muốn và cần được khuyến khích. Nhưng đó là câu chuyện của ngày hôm nay. Còn với người Thổ Tang, chỉ nguyên chuyện vượt qua được bao nhiêu rào cản của xã hội, của dư luận từ bao lâu nay để tạo dựng nên được một mô hình được đánh giá là "Mong sao nước ta có được nhiều làng như Thổ Tang", thì quả thực cũng là điều đáng được trân trọng. Trong sự nghiệp đổi mới của đất nước, cách tìm, cách làm, cách tổ chức và quản lý như của Thổ Tang hoàn toàn đáng để rút ra những bài học về phát huy nội lực...

Và với riêng tôi, tôi lại có thêm cho mình một miền quê để ấp ủ một nỗi nhớ mong ngày trở lại. Và mỗi lần trở lại, là lại một lần ngỡ ngàng trước những đổi thay... ./.

Vĩnh Tường 01/

2005